

Štátny vzdelávací program pre základné vzdelávanie

*Príloha*

# Vzdelávacie štandardy

Vyučovací predmet ukrajinský jazyk a literatúra

# Vyučovací predmet ukrajinský jazyk a literatúra

## Charakteristika vyučovacieho predmetu

Vzdelávacie štandardy – výkonové a obsahové, sú členené podľa piatich základných obsahových komponentov jazyka a literatúry – komunikačná interakcia, hovorená produkcia, písaná produkcia, recepcia vecných textov, recepcia literárnych textov. V rámci všetkých komponentov sa kladie dôraz na prácu s textom, pomocou ktorej sa rozvíjajú čitateľské, pisateľské a komunikačné schopnosti žiakov. Súčasťou všetkých komponentov sú tematické okruhy, ktoré tvoria obsahový základ na tvorbu ústnych a písaných textov.

Vyučovací predmet ukrajinský jazyk a literatúra má medzi predmetmi v školách s vyučovacím jazykom ukrajinským osobitné postavenie. Je procesuálne orientovaný predovšetkým na budovanie jazykovej, rečovej a komunikatívnej kompetencie žiakov, na schopnosť primerane reagovať na jazykové situácie.

Jeho úlohou je podporovať celkový rozvoj osobnosti žiaka v komunikatívnej, poznávacej a etickej rovine a prostredníctvom literárnych textov sprostredkúvať estetickú skúsenosť a podporovať jej využitie pri kultúrnom a hodnotovom sebarozvoji.

AI vstupuje do výučby ukrajinského jazyka a literatúry ako prostriedok, ktorý žiakovi umožňuje efektívne učenie sa. Tento nástroj sa vo výučbe uplatňuje ako podporný prostriedok, nie ako cieľ vzdelávania a nenahrádza vlastnú jazykovú, interpretačnú ani tvorivú činnosť žiaka. Využívanie AI predpokladá zachovanie osobnej zodpovednosti za výsledok práce, kritické posudzovanie spoľahlivosti výstupov, uvedomovanie si možností a obmedzení technológie a dodržiavanie etických pravidiel jej používania.

V obsahovom štandarde sa vyskytujú pojmy zvýraznené **tučným písmom** (boldom). Ide o také pojmy, ktoré si žiak osvojuje tak, aby rozumel ich významu, vedel ich primerane veku a potenciálu vysvetliť a používal ich správne v kontexte učiva. Požadovanú úroveň zvládnutia týchto pojmov špecifikuje výkonový štandard.

Pre pojmy označené boldom platí, že sa neočakáva výlučne reprodukcia formálnych definícií, ale ich funkčné porozumenie a používanie.

# Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu ukrajinský jazyk a literatúra pre 1. cyklus

**Hlavným cieľom 1. cyklu** je vytvárať základy čitateľskej a pisateľskej gramotnosti v nadväznosti na predchádzajúce skúsenosti žiaka. Zámerom je pomocou všetkých dostupných prostriedkov utvárať čitateľské a pisateľské návyky žiaka a formovať ho ako čitateľa a pisateľa.

## Ciele vzdelávania pre 1. cyklus

1. Viest jednoduchý dialóg primeraný situácii a vyjadriť myšlienky v súvislom hovorenom prejave.
2. Písať čitateľným rukopisom a uplatniť pri písaní základné pravopisné pravidlá.
3. Vytvoriť primeraný písaný, obrazovo-písaný text a orientovať sa v nesúvislých a obrazovo-písaných textoch.
4. Počúvať a čítať primerane vecné a literárne texty, interpretovať ich obsah a obraznosť v kontexte vlastných skúseností.
5. Identifikovať v texte explicitné informácie a vyvodiť z textu základné implicitné informácie.
6. Klásť otázky zamerané na obsah textu a na vlastné porozumenie textu.
7. Vyjadriť verbálne a neverbálne predstavu o sebe a svoje prežívanie okolitého sveta.
8. Použiť pri porozumení a tvorení textu primerané jazykové vedomosti.

## Komunikačná interakcia

### Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Kontaktovať a správne osloviť komunikačného partnera.

Rozlíšiť tykanie a vykanie podľa vzťahu ku komunikačnému partnerovi.

Viest jednoduchý dialóg kladením otázok a odpovedí jazykovo primeraným spôsobom.

Vyjadriť potreby a pocity jazykovo sociálne primeraným spôsobom.

Rozlíšiť rozdiel komunikácie s človekom a AI.

Spolupracovať vo dvojiciach alebo v skupinách pri riešení úloh, navrhovaní a dodržiavaní spoločných pravidiel.

## Obsahový štandard

### *Dialogická komunikácia, komunikačné zvyklosti a zámery*

- rozlišovanie **pozdravov, predstavenie sa, oslovenie**;
- **tykanie a vykanie** vo verejnom a v súkromnom komunikačnom prostredí;
- formulovanie ústneho **poďakovania, prosby, rozkazu, priania, súhlasu a nesúhlasu, ospravedlnenia sa** a jeho rôznych jazykových foriem podľa situácie a adresáta;
- požiadanie o **informáciu**, poskytnutie informácie, priameho a sprostredkovaného telefonického dialógu prostredníctvom rolovej hry s dôrazom na presnosť a pravdivosť vyjadrenia;
- kladenie **otázok** a formulovanie **odpovede** s dôrazom na pravidelné striedanie replík oboch komunikačných partnerov;
- jednoduchý **dialóg** a vykonávanie činností podľa ústnych pokynov;
- realizácia detskej hry so slovným, dialogickým prejavom s dodržiavaním pravidiel dialógu.

### *Jazykové prostriedky*

- rozširovanie **slovnej zásoby** prostredníctvom zaujímavých tém dialógu;
- využívanie jazykových prostriedkov pri vyjadrovaní rôznych komunikačných zámerov;
- nacvičovanie artikulácie, výslovnosti a intonácie.

### *Tematické okruhy*

- domov, rodina, priateľstvo, záľuby, zdravie, človek ako súčasť prírody, svet zvierat, ľudové zvyky a sviatky, tradičná kultúra.

## Hovorená produkcia

### Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Formulovať jednoduchú informáciu vyjadrením podstatných faktov.

Reprodukovať prečítaný alebo počutý text na základe vlastnej skúsenosti alebo zážitku uplatňovaním časovej následnosti.

Korigovať nepresnosti alebo nejasnosti vo svojom ústnom vyjadrení s pomocou učiteľa.

Uplatňovať v hovorenom prejave zrozumiteľnú artikuláciu a spisovnú výslovnosť.

## Obsahový štandard

### *Príprava a prednes hovoreného prejavu*

- zhromažďovanie kľúčovej **slovnej zásoby** a kľúčových informácií na rozvíjanie témy hovoreného prejavu;
- reprodukovanie vypočutého alebo čítaného **textu**, kladenie otázok k obsahu, formulovanie odpovede na položené otázky;
- využívanie stručnej reprodukcie obrázkovej alebo slovnej **osnovy**.

### *Žánre hovorového prejavu*

- vyjadrenie **kľúčových informácií** v informačnom texte a postupnosti opakovaných dejov pri opise pracovnej činnosti;
- reprodukovanie prežitej skúsenosti, reálneho príbehu s vyjadrením **časovej následnosti** a príčinnno-dôsledkových vzťahov;
- formulovanie jednoduchého príležitostného rečnickeho prejavu: **ústne pozvanie, privítanie, rozlúčenie a blahoželanie, ľudový vinš**.

### *Jazykové prostriedky*

- vyjadrovanie myšlienok v ucelených **vetách** s rôznymi hovorenými komunikačnými zámermi;
- aktivovanie a rozširovanie **slovnej zásoby** podľa témy produkovaného textu;
- uplatňovanie pravidiel spisovnej výslovnosti.

### *Tematické okruhy*

- domov, rodina, priateľstvo, záľuby, zdravie, človek ako súčasť prírody, svet zvierat, ľudové zvyky a sviatky, tradičná kultúra.

## Písaná produkcia

### Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Písať všetky tlačené a písané písmená ukrajinskej azbuky.

Korigovať vlastný písaný text zosúladením požiadaviek na čitateľnosť písma a tempo písania.

Formulovať jednoduchú písomnú informáciu vyjadrením základných faktov.

Používať pri tvorení písaného textu primerané znalosti slovnej zásoby a druhov viet podľa komunikačného zámeru.

Uplatňovať pri písaní osvojené pravopisné pravidlá.

## Obsahový štandard

### *Elementárne písanie*

- získavanie percepčno-motorických zručností;
- získavanie správnych návykov pri písaní;
- odpisovanie písaného textu, prepisovanie tlačeneho textu a písanie podľa diktovania.

### *Proces tvorenia písaného textu*

- vyjadrenie postupnosti opakovaných dejov pri opise pracovnej činnosti a určenie ich hlavných znakov;
- vytvorenie konceptu textu a jeho úprava prostredníctvom kontrolných otázok;
- prezentovanie vlastného textu v prostredí triedy alebo školy.

### *Žánre písaného textu*

- tvorenie primeraných žánrov písaného alebo obrazovo-písaného textu: **pozvánka, pohľadnica**;
- vyjadrenie kľúčových informácií v informačnom texte: **odkaz, oznam**;
- vytvorenie jednoduchého písomného záznamu pri **opise pracovného postupu**.

### *Jazykové prostriedky a pravopis*

- písomné vyjadrovanie myšlienok v ucelených vetách prostredníctvom emocionálnych slov alebo jednoduchých frazém;
- aktivovanie a rozširovanie **slovnej zásoby** podľa témy produkovaného textu;
- uplatňovanie jednoduchých lexikálnych vzťahov v texte;
- odpisovanie, komentovanie a vysvetľovanie pravopisu.

### *Tematické okruhy*

- domov, rodina, priateľstvo, záľuby, zdravie, človek ako súčasť prírody, svet zvierat, ľudové zvyky a sviatky, tradičná kultúra.

## Recepcia vecných textov

### Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Rozoznávať slová a vety v plynulom, správnom, nahlas i potichu čítanom texte.

Orientovať sa v nesúvislých alebo obrazovo-písaných textoch s porozumením ich explicitných a základných implicitných významov.

Pri komunikácii identifikovať neznáme slová.

Pri počúvaní a čítaní textu rozlišovať komunikačný zámer výpovede.

Porovnať jednoduchú informáciu z AI s inými overenými zdrojmi ako sú detské encyklopédie a edukačné publikácie.

## Obsahový štandard

### Elementárne čítanie

- čítanie primerane obťažného písaného a tlačeného textu nahlas a potichu;
- rozvíjanie čitateľských zručností a uvedomovanie si vlastných chýb pri čítaní.

### Porozumenie vecného textu

- reprodukovanie **obsahu** textu, rozhovor s pomocnými otázkami na porozumenie s explicitným významom textu;
- využívanie predchádzajúcich vedomostí a skúseností v praxi;
- modelovanie spôsobu premýšľania pri čítaní;
- zdôvodňovanie správnosti a nesprávnosti odpovedí;
- chápanie seba ako poslucháča alebo čitateľa schopného porozumieť textu, ovplyvňovanie výsledku svojho počúvania a čítania vlastným úsilím a s pomocou druhých.

### Žánre vecného textu

- rozlišovanie a poznávanie primeraných druhov a žánrov vecného náučného textu: **učebnica, encyklopédia**;
- porozumenie a orientovanie sa v jednoduchých obrazovo-písaných alebo obrazovo-hovorených nesúvislých textoch.

### Jazykové prostriedky

- identifikovanie a rozlišovanie jazykového vyjadrenia komunikačného zámeru v počúvanom a čítanom texte;
- rozpoznávanie základných prostriedkov nadväzovania viet v texte;
- pozorovanie slovotvorne súvisiacich slov v texte, rozhovor o ich významovom vzťahu;
- zdôvodňovanie použitých a osvojených **pravopisných pravidiel** v texte.

### Tematické okruhy

- domov, rodina, priateľstvo, záľuby, zdravie, človek ako súčasť prírody, svet zvierat, ľudové zvyky a sviatky, tradičná kultúra.

## Recepcia umeleckých textov

### Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Vyjadriť svoj estetický zážitok verbálnym a neverbálnym spôsobom z literárnych textov a ilustrácií na základe ich porozumenia a jednoduchej interpretácie.

Rozlíšiť niektoré jednoduché jazykové prostriedky bežného a umeleckého vyjadrenia.

Rozpoznať základné žánre literatúry pre deti a základné komponenty umeleckého textu najmä z národnej literárnej tvorby.

Reprodukovať obsah prečítaného textu zaujatím postoja k zobrazenému správaniu postáv a k ich činom.

### Obsahový štandard

#### Čítanie literárneho textu s porozumením

- rozvíjanie čitateľských zručností a tempa pri čítaní textu;
- porozumenie explicitným významom a vyvodzovanie implicitných významov z prečítaného a počúvaného textu;
- čítanie krátkych naratívnych a opisných textov a odpovedanie na ústne otázky;
- opisovanie **ilustrácie** k textu a vysvetľovanie jej súvislosti s **obsahom**;
- charakterizovanie **postáv** v naratívnych príbehoch a jej stvárnenie v rolovej hre;
- porovnávanie konania, vlastností, pocitov **hlavnej** a **vedľajšej postavy** so svojím správaním v podobnej situácii.

#### Literárnoteoretické pojmy

- sledovanie usporiadania textu, **detského časopisu a knihy**;
- oboznamovanie a orientovanie sa v miestnej **knižnici**, samostatné požičiavanie alebo vrátenie knihy, vyhľadávanie kníh s preferovanou tematikou;
- **autorská a ľudová rozprávka, prirovnanie, príslovie, hlavná a vedľajšia postava**;
- rozhovor o **filmovom, televíznom príbehu**;
- hľadanie rozdielu medzi **čitateľom a divákom**;
- čítanie a počúvanie veku primeraných textov rôznych typov a žánrov z ukrajinskej literatúry: **rozprávka, poézia a próza, riekanka, hádanka, pieseň, báseň, jazykolam**.

#### Tematické okruhy

- domov, rodina, priateľstvo, záľuby a koníčky, zdravie, človek ako súčasť prírody, svet zvierat, ľudové zvyky a sviatky, tradičná kultúra.

## Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu ukrajinský jazyk a literatúra pre 2. cyklus

**Hlavným cieľom 2. cyklu** je budovanie jazykovej, rečovej a komunikatívnej kompetencie žiakov, schopnosť primerane a na dobrej jazykovej úrovni reagovať na najrozmanitejšie jazykové situácie.

### Ciele vzdelávania pre 2. cyklus

1. Viest dialóg v súkromnom a verejnom prostredí.
2. Pripraviť a predniesť primeraný hovorený prejav.
3. Počúvať a čítať primerané vecné, odborné a literárne texty.
4. Formulovať a klásť otázky zamerané na explicitný a implicitný význam textu.
5. Použiť základné stratégie porozumenia textu a posúdiť mieru vlastného porozumenia.
6. Zdieľať emocionálnu a estetickú skúsenosť z recepcie literárneho textu hovorenou a písanou formou.
7. Vyjadrovať vlastné nápady a návrhy pri tvorení textov, klásť otázky k predloženým návrhom.
8. Uplatniť pri písaní textov vybrané pravidlá jednotlivých pravopisných princípov.
9. Rešpektovať viacjazyčné prostredie, podporovať spolužiakov siným materinským jazykom.

### Komunikačná interakcia

#### Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Viest dialóg k téme, adresátovi a komunikačnému prostrediu v skupine rovesníkov z viacjazyčného prostredia.

Rešpektovaním názoru komunikačného partnera vyjadriť námietku alebo nesúhlas sociálne primeraným spôsobom.

Riešiť jednoduché problémy v komunikácii vo dvojiciach alebo v skupinách.

Použiť základné žánre korešpondencie.

Použiť jednoduché digitálne nástroje na komunikáciu.

## Obsahový štandard

### *Dialogická komunikácia, komunikačné zvyklosti*

- porovnávanie komunikačných zvyklostí v ukrajinskom a v inom jazyku v skupinových dialógoch;
- nadväzovanie kontaktu s využitím pravidiel vedenia **dialógu**, spisovnej variety ukrajinčiny a jeho rozlišovanie v súkromnom a vo verejnom prostredí;
- uvedomovanie si rizík dialógu vo verejnom alebo v internetovom prostredí;
- dialóg v rôznych komunikačných situáciách.

### *Jazykové prostriedky*

- porovnávanie písanej a elektronickej **korešpondencie** v bežnej komunikácii;
- rozširovanie **slovnej zásoby** prostredníctvom aktuálnych tém dialógu;
- uplatňovanie pravidiel **spisovného jazyka** v písanej a elektronickej korešpondencii;
- uvedomovanie si rozdielov medzi ukrajinskými a slovenskými slovami.

### *Tematické okruhy*

- domov, rodina, priateľstvo, sebahodnotenie, odlišnosť a podobnosť s inými, škola, medziľudské vzťahy, osobné záujmy a potreby, povolania zdravie a zdravý životný štýl, hra, humor, životné prostredie – ohrozenie a ochrana životného prostredia, ľudové zvyky a sviatky, tradičná kultúra a kultúrne dedičstvo.

## Hovorená produkcia

### Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Zhromaždiť potrebné informácie vytváraním myšlienково ucelených hovorených textov s konkrétnym komunikačným zámerom.

Vyrozprávať príbeh so zápletkou a jej riešením.

Opísať objekty vystavené priamemu pozorovaniu.

Počúvaním hovorených prejavov iných, kladením otázok upraviť obsahovú a jazykovú stránku v jednoduchom rečníckom prejave.

Predniesť jednoduchú prezentáciu na zvolenú tému podľa stanovených kritérií vrátane AI so zachovaním zodpovednosti za vlastnú tvorivosť a prácu.

Použiť vhodnú jazykovú príručku na overenie významu neznámych lexikálnych jednotiek.

## Obsahový štandard

### *Príprava a prednes hovoreného prejavu*

- rozlišovanie spontánneho a pripraveného hovoreného prejavu;
- zhromažďovanie **informácií** potrebných na rozvíjanie **témy** a zdôvodnenie výberu podľa komunikačného zámeru;
- usporadúvanie informácií a vytváranie **osnovy** textu;
- prednášanie hovoreného prejavu v prostredí triedy, školy alebo na verejnosti;
- počúvanie a vylepšovanie hovoreného prejavu pomocou kontrolných otázok k **obsahu**, osnove a k jazyku textu;
- využívanie jednoduchých grafických nástrojov na zlepšovanie štruktúry textu.

### *Žánre hovorového textu*

- využívanie jednoduchých odborných informácií určených pre verejné školské prostredie: **oznam, správa**;
- vyrozprávanie prežitej skúsenosti, vymysleného **príbehu so zápletkou** a jej riešením, objasňovanie a plánovanie udalosti;
- opisovanie jednoduchých **pracovných postupov**, osoby a predmetu na základe priameho pozorovania;
- rozlišovanie súkromného a verejného hovoreného prejavu.

### *Jazykové prostriedky*

- používanie vhodnej **slovnej zásoby** podľa témy a komunikačného zámeru textu;
- porovnávanie a odlišovanie spisovnej a nárečovej výslovnosti;
- charakterizovanie a určovanie gramatických kategórií v ukrajinčine v porovnaní so slovenčinou.

### *Tematické okruhy*

- domov, rodina, priateľstvo, sebahodnotenie, odlišnosť a podobnosť s inými, škola, medziľudské vzťahy, osobné záujmy a potreby, povolania zdravie a zdravý životný štýl, hra, humor, životné prostredie – ohrozenie a ochrana životného prostredia, ľudové zvyky a sviatky, tradičná kultúra a kultúrne dedičstvo.

## Písaná produkcia

### Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Zhromaždiť informácie potrebné pre tvorbu súvislého písaného alebo obrazovo-písaného textu.

Vytvoriť súvislý alebo obrazovo-písaný text na danú tému, podľa názvu a podľa obrázkov vrátane využitia AI s preferovaním vlastnej tvorby textu.

Identifikovať znaky AI generovaného obsahu.

Písaním vyjadriť svoje pocity a fantáziu.

Opísať objekty na základe pozorovania.

Upraviť obsahovú, kompozičnú, jazykovú a grafickú stránku textu.

Aplikovať pri tvorbe vlastného textu nadobudnuté znalosti z pravopisu.

Správne spájať jednotlivé údaje do komplexnej informácie vyhľadávaním explicitne vyjadrených informácií v akomkoľvek texte.

### Obsahový štandard

#### *Proces tvorenia písaného textu*

- zhromažďovanie jazykového materiálu k zvolenej **téme**;
- členenie textu s využitím podrobnej alebo stručnej **osnovy**;
- porozumenie zadania, plánovanie postupu a sledovanie priebehu tvorenia textu;
- aplikovanie pravopisnej korektúry a grafickej úpravy textu v rozsahu pravopisných znalostí a zručností, aj v digitálnej podobe;
- vyjadrovanie **komunikačného zámeru** prostredníctvom vhodného slohového postupu;
- používanie základných stratégií na vylepšenie písaného textu;
- prezentovanie vlastného písaného textu v prostredí triedy, školy alebo na verejnosti a posúdenie jeho úspešnosti.

#### *Žánre písaného textu*

- používanie informačných textov určených pre verejné a školské prostredie v písomnej aj v digitálnej forme;
- tvorenie jednoduchého rozprávacieho textu: **udalosť, zážitok**, reálny alebo vymyslený **príbeh**,
- tvorenie jednoduchého **opisného textu**;

- sebvýjadrenie prostredníctvom primeraných techník tvorivého písania;
- vyjadrenie myšlienok a návrhov pomocou **myšlienkových máp**.

#### *Jazykové prostriedky a pravopis*

- pravopisné zručnosti v ukrajinských alebo **prevzatých slovách**;
- používanie vhodnej **slovnej zásoby** podľa témy, komunikačného zámeru a primeraných grafických prostriedkov v písanom alebo elektronickom texte;
- uplatňovanie morfológického, gramatického a interpunkčného pravopisu, lexikálnych, slovotvorných vzťahov a nadväzovania viet v texte.

#### *Tematické okruhy*

- domov, rodina, priateľstvo, sebahodnotenie, odlišnosť a podobnosť s inými, škola, medziľudské vzťahy, osobné záujmy a potreby, povolania zdravie a zdravý životný štýl, hra, humor, životné prostredie – ohrozenie a ochrana životného prostredia, ľudové zvyky a sviatky, tradičná kultúra a kultúrne dedičstvo.

## Recepcia vecných textov

### Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Zdôvodniť svoj názor na čítaný text.

Identifikovať explicitné informácie v počutých, čítaných, obrazovo-písaných a primeraných digitálnych vecných textoch.

Vyvodzovať implicitné významy z textu.

Integrovať informácie, myšlienky z textu a interpretovať obsah bez využitia AI.

Prepájať získané informácie z digitálnych nástrojov vrátane AI so svojimi doterajšími znalosťami a skúsenosťami.

Zhromažďovaním a reprodukciami posúdiť mieru vlastného porozumenia zo získaných informácií.

Pri porozumení textu použiť znalosti vetných štruktúr, slovnej zásoby a lexikálnych vzťahov.

### Obsahový štandard

#### *Porozumenie vecného textu*

- počúvanie, samostatné čítanie a prezeranie primeraných žánrov vecného textu v rámci obsahov jednotlivých vzdelávacích oblastí;
- porozumenie explicitným informáciám, objasňovanie nových pojmov, identifikovanie **kľúčových informácií** a slov;

- vyvodzovanie, prepájanie a objasňovanie implicitných významov, vyjadrovanie názoru a jeho jednoduché zdôvodňovanie pomocou ústnych a písomných otázok;
- rozpoznanie štruktúry textu, členenie na časti pomocou **osnovy** a jej využívanie pri reprodukcii textu;
- monitorovanie a hodnotenie vlastného porozumenia na základe systematickej spätnej väzby;
- plánovanie, vymedzovanie potrebného času a používanie jednoduchých postupov pri stratégiách učenia sa z textu;
- vnímanie seba ako aktívneho čitateľa alebo poslucháča schopného zlepšovať, objektívne posúdiť výsledky čítania a počúvania, v komunikácii s druhými ich vyjadriť, zdôvodniť, prípadne korigovať.

### *Žánre vecného textu*

- porozumenie súvislým a nesúvislým textom.
- informačné žánre: **cestovný poriadok, graf, mapa, náčrt**;
- opisné žánre: **opis pracovného postupu, osoby, predmetu, živočícha, prostredia**;
- primerané digitálne texty: **webové stránky**, prezentácie;
- porozumenie **reklamným textom** a jednoduchým **rečnickým prejavom**.

### *Jazykové prostriedky*

- rozoznávanie, rozvíjanie a vyjadrovanie rôznych syntaktických významov;
- analyzovanie morfológického a štylistického rozboru **ohybných slovných druhov**;
- vyvodzovanie významov nových alebo neznámych slov z textu.

### *Tematické okruhy*

- domov, rodina, priateľstvo, sebahodnotenie, odlišnosť a podobnosť s inými, škola, medzilidské vzťahy, osobné záujmy a potreby, povolania zdravie a zdravý životný štýl, hra, humor, životné prostredie – ohrozenie a ochrana životného prostredia, ľudové zvyky a sviatky, tradičná kultúra a kultúrne dedičstvo.

## **Recepcia umeleckých textov**

### **Výkonový štandard**

Žiak vie/dokáže:

Porozumieť explicitným významom.

Vyvodiť implicitné významy z počutého a prečítaného literárneho textu.

Vyhľadať kľúčové a nepodstatné informácie v texte.

Objasniť neznáme slová a slovné spojenia z kontextu.

Zdieľať svoj zážitok z čítania alebo počúvania textu primeraným spôsobom.

Zoznamovať sa s ďalšími témami ukrajinských a svetových autorov.

Zdôvodniť svoj výber kníh na čítanie.

## Obsahový štandard

### Čítanie literárneho textu s porozumením

- vyhľadávanie a stručné zhrnutie konkrétnych **informácií**, určenie ich dôležitosti vzhľadom na obsah textu pomocou jednoduchých ústnych a písomných otázok;
- porovnávanie motívov, udalostí a rôznych typov spracovania **príbehu**;
- vysvetľovanie významu neznámych slov, slovných spojení a **umeleckých jazykových prostriedkov**;
- formovanie jednoduchých čitateľských rituálov, empatií, súcitov, hodnôt a postojov na základe čítaného alebo počutého textu pri individuálnom čítaní;
- reprodukovanie obsahu čítaného alebo počúvaného umeleckého textu so zachovaním **časovej a logickej postupnosti**;
- vnímanie príbehu so zápletkou a jej riešením, pozorovanie konania **postáv** a funkcie opisných častí v príbehu;
- uvedomovanie si **autorstva** a kontextu vzniku literárnych diel;
- budovanie čitateľského portfólia v rôznych formách a podobách.

### Literárnoteoretické pojmy

- žánre ústnej národnej slovesnosti: **ľudové piesne, detský folklór, príslovia, porekadlá, hádanky, jazykolamy**;
- všeobecné pojmy: **básnik, prozaik, dialóg, monológ, divadelná hra – rozprávka, divadelný, rozhlasový a filmový herec**;
- štruktúra diela: **nadpis, téma, verš, strofa, úvod, jadro, záver, odsek, kapitola, hlavná, vedľajšia postava, dej, miesto a čas**;
- vyhľadávanie rôznych dostupných druhov **knižnice** a zdrojov mediálnych textov pre vlastný samostatný a cielený výber **kníh, audiokníh, časopisov, internetových článkov**.

### Tematické okruhy

- domov, rodina, priateľstvo, sebahodnotenie, odlišnosť a podobnosť s inými, škola, medziľudské vzťahy, osobné záujmy a potreby, povolania zdravie a zdravý životný štýl, hra, humor, životné prostredie – ohrozenie a ochrana životného prostredia, ľudové zvyky a sviatky, tradičná kultúra a kultúrne dedičstvo.

## Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu ukrajinský jazyk a literatúra pre 3. cyklus

**Hlavným cieľom 3. cyklu** je podporovať celkový rozvoj osobnosti žiaka v komunikatívnej, poznávacej, estetickú a etickej rovine prostredníctvom uvedomenia si jazykovej a kultúrnej pestrosti nielen v rámci Európy a sveta, ale aj v rámci jednotlivých sociálnych prostredí. Cez pochopenie významu jazyka pre národnú kultúru by mali žiaci dospieť k chápaniu odlišností, tolerance a orientácie v multikultúrnom prostredí.

### Ciele vzdelávania pre 3. cyklus

1. Aktívne a adekvátne komunikovať v ústnej aj písomnej forme, formulovať vlastné názory a argumenty.
2. Používať stratégie pre efektívne čítanie s porozumením.
3. Spracovanie informácií z rôznych dôveryhodných zdrojov.
4. Získať estetickú skúsenosť z literárnych diel a vyjadriť sa k ich obsahu a hodnotám.
5. Objasniť príslušnosť literárnych diel ku kultúrnemu dedičstvu s dôrazom na hodnotu empatie, tolerance a rešpektu človeka k človeku.
6. Uplatňovať tvorivosť pri riešení úloh, problémov a projektov efektívnou spoluprácou v kolektíve.
7. Používať znalosti o jazyku a dostupné jazykové zdroje pri tvorení a porozumení textov.
8. Veku primerane kriticky posúdiť pravdivosť a spoľahlivosť informácií a ich zmysluplné využitie.
9. Rešpektovať jazykovú a kultúrnu rozmanitosť v spoločnosti a chápať potreby iných kultúr.

### Komunikačná interakcia

#### Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Rozlíšiť špecifiká komunikačnej interakcie v rôznych jazykoch rešpektovaním príslušníkov iných národov a kultúr.

Zapojiť sa do rozhovoru vhodným spoločenským tónom dodržiavaním základných komunikačných pravidiel a kritickým reagovaním na repliky komunikačného partnera.

Uplatniť pri vedení dialógu zásady kooperácie a zdvorilosti.

Vyjadriť svoj názor diskutovaním v skupinách na aktuálne alebo odborné témy s podporou rôznych druhov argumentov.

Využiť situačne vhodné komunikačné kanály po vyhodnotení rizík komunikácie v internetovom prostredí.

Dodržiavať pravidlá bezpečnej, vecnej, sociálne primeranej a etickej interakcie vrátane interakcií s AI.

Používať rôzne žánre bežnej, administratívnej a elektronickej korešpondencie.

## Obsahový štandard

### *Dialogická komunikácia, komunikačné zvyklosti*

- používanie jednotlivých variet ukrajinčiny, delenie a základné znaky ukrajinských **nárečí**;
- poznávanie, porovnávanie a nacvičovanie komunikačnej interakcie vo viacerých jazykoch a chápanie jazykových potrieb príslušníkov iných národov a národnostných menšín vo viacjazyčnom prostredí;
- využívanie primeraného množstva informácií v dialógu s dodržiavaním pravidiel sociálne primeranej, etickej a internetovej diskusie;
- skupinová diskusia na aktuálnu alebo odbornú tému prostredníctvom rôznych **argumentov** a argumentačných techník;
- formulácia, kompletizovanie bežnej a **úradnej žiadosti elektronickej korešpondencie**;
- aplikovanie jazykových a grafických špecifik krátkych textových správ.

### *Jazykové prostriedky*

- porozumenie a používanie tematickej a odbornej **slovnej zásoby** v rámci obsahového zamerania interakčných aktivít;
- využívanie argumentačnej funkcie **komunikačných prostriedkov** s uplatňovaním pravidiel **spisovnej výslovnosti** v písanej a v elektronickej interakcii;
- používanie ortoepických noriem;
- situačne vhodné používanie mimojazykových a poprijazykových prostriedkov.

### *Tematické okruhy*

- domov, rodina, mesto, rodná zem, priateľstvo, láska, šťastie, silné a slabé stránky osobnosti, odlišnosť a podobnosť s inými, škola, občianska spolupatričnosť, angažovanosť a spolunažívanie, sloboda, tolerancia, dôstojnosť, osobné záujmy a potreby, hodnoty, zdravie a zdravý životný štýl, životné prostredie – ohrozenie a ochrana životného prostredia, zvyky, tradície, rozmanitosť a podobnosť kultúr, historická pamäť, jedinečnosť nárečí, národná kultúra a kultúrne dedičstvo.

## Hovorená produkcia

### Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Vytvoriť obsahovo a formálne súdržné hovorené texty s rôznym komunikačným zámerom.

Zhromaždiť informácie k textu z rôznych informačných zdrojov vrátane využitia AI s overovaním správnosti informácií.

Predniesť pripravené príležitostné rečnícke prejavy s rešpektovaním a uplatňovaním jazykových pravidiel, poprijazykových a mimojazykových prostriedkov.

Hodnotiť hovorené prejavy iných analýzou svojho stanoviska podopreného argumentmi.

Použiť jazykové slovníky a znalosti jazykovedných pojmov a termínov.

### Obsahový štandard

#### *Príprava a prezentácia hovoreného prejavu*

- zhromažďovanie materiálu selektovaním vhodných stratégií prípravy a úpravy **textu**, využívanie knižných a elektronických **jazykových slovníkov**;
- prezentovanie kultivovaného prednesu hovoreného prejavu a obrazovo-hovoreného textu, funkčné prepojenie jazykovej a obrazovej zložky v prostredí triedy, školy alebo na verejnosti;
- počúvanie hovorených prejavov iných, sebareflexia prezentovaného;
- analyzovanie a hodnotenie obsahovej, kompozičnej, jazykovej, prednesovej a vizuálnej stránky **prejavu** podľa vopred stanovených kritérií;
- formulovanie **argumentov** pri vyjadrovaní stanoviska k vlastnému alebo inému hovorenému prejavu.

#### *Žánre hovoreného a obrazovo-hovoreného prejavu*

- identifikovanie, systematizovanie, zovšeobecňovanie poznatkov o **slohových útvaroch/žánroch** hovoreného alebo obrazovo-hovoreného textu;
- vyjadrovanie **názoru** na aktuálne témy s podporou argumentov a s cieľom presvedčiť adresáta;
- moderovanie podujatia formou rečníckeho a náučného prejavu.

#### *Jazykové prostriedky*

- výber a používanie tematickej a odbornej **slovnej zásoby** v rámci obsahového zamerania textu;

- uplatňovanie pravidiel **spisovnej výslovnosti**;
- správne využitie **slovných druhov, vetných štruktúr** a adekvátnych jazykových prostriedkov, typických pre danú žánrovú formu.

### *Tematické okruhy*

- domov, rodina, mesto, rodná zem, priateľstvo, láska, šťastie, silné a slabé stránky osobnosti, odlišnosť a podobnosť s inými, škola, občianska spolupatričnosť, angažovanosť a spolunažívanie, sloboda, tolerancia, dôstojnosť, osobné záujmy a potreby, hodnoty, zdravie a zdravý životný štýl, životné prostredie – ohrozenie a ochrana životného prostredia, zvyky, tradície, rozmanitosť a podobnosť kultúr, historická pamäť, jedinečnosť nárečí, národná kultúra a kultúrne dedičstvo.

## **Písaná produkcia**

### **Výkonový štandard**

Žiak vie/dokáže:

Zdôvodniť voľbu žánrov písaného textu pre naplnenie autorského zámeru.

Zohľadniť očakávania adresáta písaného textu.

Využiť písanie ako prostriedok sebvýjadrenia na vyjadrenie názoru a na argumentáciu.

Monitorovať priebeh vlastného písania využívaním rôznych stratégií na jeho vylepšenie.

Identifikovať rozdiel medzi výsledkom ľudskej kreativity a AI generovaným obsahom.

Upraviť obsahovú, kompozičnú, jazykovú a formálnu stránku napísaného textu pomocou textových editorov a rôznych druhov jazykových slovníkov.

Vysvetľovaním objasniť význam štandardizovaných pojmov pri tvorbe a úprave textu.

### **Obsahový štandard**

#### *Proces tvorenia písaného textu*

- zhromažďovanie a odôvodnenie výberu **textu** v konkrétnej situácii podľa vhodného **slohového postupu**;
- upravovanie obrazovej a grafickej zložky textu pri multimodálnych a digitálnych komunikátoch a využívanie ďalších možností textového editora;
- prezentovanie vlastného písaného textu v prostredí triedy, školy alebo na verejnosti;
- porozumenie produkčnej úlohy, stanovenie cieľa písania, analyzovanie a hodnotenie textu vzhľadom na **slohový postup** a **adresáta**;
- plánovanie efektívnych stratégií pri tvorení textu;
- monitorovanie priebehu zhromažďovania a triedenia vhodného jazykového materiálu;

- etické narábanie s AI a digitálnymi nástrojmi vrátane rešpektovania autorských práv.

### *Žánre písaného textu*

- vyjadrovanie a aplikovanie rôznych zámerov s využitím jednotlivých slohových postupov: **opis, oznam, inzerát, konspekt, ústny a písomný výklad** s elementami opisu, **výpis, poviedka, životopis, úvaha, prihláška** alebo ich kombináciou, podporou argumentov a s cieľom presvedčiť adresáta;
- sebvýjadrenie prostredníctvom rôznych techník tvorivého písania;
- používanie internetovej komunikácie s vhodným výberom jazykového štýlu.

### *Jazykové prostriedky a pravopis*

- vyjadrovanie syntaktických významov vo vete pri písanej produkcii;
- porozumenie a používanie tematickej a odbornej **slovnej zásoby** v rámci obsahového zamerania textu;
- používanie rôznych druhov nadväzujúcich prostriedkov v texte;
- získavanie a aplikovanie **pravopisných** zručností v oblasti morfológie, **gramatiky**, etymológie, sémantiky a **interpunkcie**.

### *Tematické okruhy*

- domov, rodina, mesto, rodná zem, priateľstvo, láska, šťastie, silné a slabé stránky osobnosti, odlišnosť a podobnosť s inými, škola, občianska spolupatričnosť, angažovanosť a spolunažívanie, sloboda, tolerancia, dôstojnosť, osobné záujmy a potreby, hodnoty, zdravie a zdravý životný štýl, životné prostredie – ohrozenie a ochrana životného prostredia, zvyky, tradície, rozmanitosť a podobnosť kultúr, historická pamäť, jedinečnosť nárečí, národná kultúra a kultúrne dedičstvo.

## **Recepcia vecných textov**

### **Výkonový štandard**

Žiak vie/dokáže:

Orientovať sa v rôznych žánroch vecného textu podľa komunikačných oblastí, záujmových aktivít alebo zapojenia sa do spoločenského a občianskeho života.

Konfrontovať informácie z rôznych informačných zdrojov s vlastnými znalosťami a skúsenosťami pri tvorení vlastných textov s uplatnením rôznych stratégií.

Formulovať jednoduché a konkrétne prompty pre AI k dosiahnutiu stanoveného výsledku.

Použiť AI pre získavanie a kritické hodnotenie informácií.

Porovnať obsahové, kompozičné a jazykové odlišnosti textov podľa rôzneho zámeru a slohového postupu.

Analyzovať jazykové prostriedky v texte využívaním rôznych druhov jazykových slovníkov.

Porozumieť primeraným jazykovedným pojmom a termínom pri aplikovaní, analýze a hodnotení textov.

Rozvíjať pozitívny postoj k iným jazykom a kultúram pomenovaním hodnoty a funkcie jazyka v osobnom a spoločenskom živote.

## Obsahový štandard

### Porozumenie vecného textu

- porozumenie a vyvodzovanie súvislých, nesúvislých a **multimodálnych textov** na úrovni explicitných a implicitných významov;
- získavanie, spracovanie, triedenie, posúdenie pravdivosti a spoľahlivosti informácií z rôznych informačných zdrojov na základe konfrontácie;
- zdieľanie a prezentovanie získaných informácií v **skupinovej diskusii**, obhajovanie názoru pomocou **argumentov**, vecné reagovanie na argumenty účastníkov diskusie;
- orientovanie sa v dostupných primárnych a sekundárnych informačných zdrojoch; vrátane AI;
- formovanie základných spôsobilostí informačnej gramotnosti, kritického myslenia a vlastnej autorskej tvorby pri práci s informáciami;
- využívanie fyzických a elektronických **knižníc**, orientácia v knižných katalógoch;
- rozvíjanie **témy** a logické usporiadanie **viet** a **odsekov** podľa použitého **slohového postupu**;
- porovnávanie textov podľa **obsahu**, slohového postupu a použitých jazykových prostriedkov.

### Žánre vecného textu

- analyzovanie propagačnej a presvedčovacej funkcie v rôznych druhoch **reklamného textu**;
- identifikovanie manipulácie v rôznych druhoch reklamného textu;
- porozumenie a rozlišovanie rečníckych žánrov;
- reagovať na pohotovú a objektívne informovanie o aktuálnych otázkach spoločenského, politického, hospodárskeho, kultúrneho a športového života.

### Jazykové prostriedky

- porozumenie funkciám, významu, stavbe jazyka a problematike **viacjazyčnosti** na území a mimo územia štátu;
- vyjadrenie významu **syntaktických, lexikálnych, slovotvorných a morfológických prostriedkov**.

### Tematické okruhy

- domov, rodina, mesto, rodná zem, priateľstvo, láska, šťastie, silné a slabé stránky osobnosti, odlišnosť a podobnosť s inými, škola, občianska spolupatričnosť, angažovanosť a spolunažívanie, sloboda, tolerancia, dôstojnosť, osobné záujmy a potreby, hodnoty, zdravie a zdravý životný štýl, životné prostredie – ohrozenie a ochrana životného prostredia, zvyky, tradície, rozmanitosť a podobnosť kultúr, historická pamäť, jedinečnosť nárečí, národná kultúra a kultúrne dedičstvo.

## Recepcia umeleckých textov

### Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Hodnotiť svoj zážitok z čítania alebo počúvania textu primeraným verbálnym alebo neverbálnym spôsobom.

Analyzovať literárne texty vrátane AI generovaných literárnych textov z obsahového hľadiska a z hľadiska morálnych hodnôt.

Kriticky hodnotiť zámer autora a štruktúrne prvky jednotlivých žánrov ukrajinskej a svetovej literatúry zaujatím stanoviska k prečítanému textu.

Využiť prečítaný text ako podporu pre svoju argumentáciu na základe diskusie.

Odporučiť vybrané knihy s odôvodnením prostredníctvom analýzy a hodnotenia rôznych foriem spracovania literárnych diel a námetov.

Tvoriť na základe poznania a zážitku z literárneho textu vlastné texty.

### Obsahový štandard

#### Čítanie literárneho textu s porozumením

- reprodukovanie obsahu čítaného alebo počúvaného **textu s viacerými dejovými líniami**;
- identifikovanie stavebných prvkov textu na základe poznania žánru a čitateľských skúseností;
- diskutovanie o texte, prezentovanie vlastnej **interpretácie** textu, domýšľanie a tvorba variantu pokračovania textu;
- dedukovanie významu neznámych slov, slovných spojení a **umeleckých jazykových prostriedkov** z kontextu, vysvetľovanie pomocou ďalších zdrojov;
- pomenovanie a vyjadrovanie vlastných pocitov, postojov, myšlienok a zážitkov z literárneho, dramatického, filmového a ilustrovaného spracovania;

- formovanie empatie, súcitu, hodnôt a postojov na základe čítaného alebo počutého textu;
- používanie **knižnice** a orientovanie sa v knižných katalógoch, debatovanie s argumentáciou o hodnotách a kvalitách **kníh**;
- uvedomovanie si a rešpektovanie **autorstva** a kontextu vzniku **literárnych diel** vlastnej kultúry a kultúry iných národov;
- vyhľadávanie textov na čítanie alebo počúvanie v závislosti od čitateľských preferencií, plánovanie procesu čítania a čitateľských aktivít;
- vedenie tvorivých záznamov o knihách, analyzovanie a rozširovanie vlastného čítania a pokrokov v rôznych čitateľských teritóriách.

### *Literárnoteoretické pojmy*

- druhy ústnej ľudovej slovesnosti: **príslovie, porekadlo, hádanka, jazykolam, rozprávka, legenda, príbeh, pieseň**;
- základné **druhy a žánre literatúry**: **literárna rozprávka, poviedka, novela, povesť, román, humoreska, fejtón, náčrt, denník, reportáž, občianska, prírodná, intímna, filozofická, tragédia, komédia, dráma, scenár, poéma, bájka, balada, óda, hymna, modlitba, venovanie, paródia, poézia v próze, anafora, sonet, epitaf, vedecko-fantastické dielo**;
- **kompozícia** literárneho diela, kompozičný postup **chronologický a retrospektívny**;
- základné spôsoby výkladu literárneho diela: **rozprávanie, opis, portrét, interiér, dialóg, monológ, téma, idea**;
- jazyk literárneho diela: **archaizmy, neologizmy, dialektizmy, profesionalizmy, cudzie slová, jazyk, literárny jazyk, autorská reč, reč postáv, synonymá, antonymá, homonymá, epiteton, prirovnanie, personifikácia, alegória, metafora, synekdocha, irónia, hyperbola, zdobneniny, veršovanie, prízvuk, stopa, riadok, pauza, rým, rýmovanie, strofa**, veršové metrá: jamb, trochej, daktyl, amfibrachium, anapest.

### *Tematické okruhy*

- domov, rodina, mesto, rodná zem, priateľstvo, láska, šťastie, silné a slabé stránky osobnosti, odlišnosť a podobnosť s inými, škola, občianska spolupatričnosť, angažovanosť a spolunažívanie, sloboda, tolerancia, dôstojnosť, osobné záujmy a potreby, hodnoty, zdravie a zdravý životný štýl, životné prostredie – ohrozenie a ochrana životného prostredia, zvyky, tradície, rozmanitosť a podobnosť kultúr, historická pamäť, jedinečnosť nárečí, národná kultúra a kultúrne dedičstvo.

